

Právní dějiny na území Slovenska

Ladislav Vojáček

04

Instituty uherského práva I.

Vybrané instituty středověkého a raně novověkého práva:

1. Obecné pojmy
2. Rodinné právo
3. Věcná práva
4. Dědické právo
5. Obligační právo
6. Trestní právo
7. Procesní právo

Ad 1.

Subjekty práv (osoby)

- fyzické osoby
- právnické osoby
 - korporace
 - nadace

Charakteristické rysy

- personalita práva = nerovnost práv = každá společenská vrstva („stav“) má jiné nebo jinak pojaté instituty
- soukromé a veřejné právo

Právní subjektivita

- způsobilost k právům a povinnostem (právní osobnost)
- způsobilost k právnímu a protiprávnímu jednání (svéprávnost)

Omezení právní způsobilosti

- věk
- zdravotní stav
- marnotratnost
- občanská čest
- státní příslušnost
- příslušnost k různým společenským vrstvám
- pohlaví
- náboženství
- postavení v rodině
- povolání

Právnícké osoby

- královský fiskus
- světské veřejnoprávní korporace
- obce
- církevní veřejnoprávní korporace
- soukromoprávní korporace
- nadace

Objekty práv

- movitosti (hnutelnosti) a nemovitosti
- věci dělitelné a nedělitelné (fyzicky, právně),
- spotřebitelné, nespotebitelné a opotřebitelné,
- zastupitelné a nezastupitelné,
- ocenitelné a neocenitelné,
- obchodovatelné a neobchodovatelné,
- hlavní věc a příslušenství,
- skupinu věcí bez pána
- plody
- hromadné věci (faktické /stádo apod./ a právní)
- později také
 - + věci jednoduché a složené
 - + věci přítomné a budoucí.

Právní hromadné věci = majetky

- královský, šlechtický, měšťanský, církevní a poddanský majetek
- majetek věčného a dočasného práva
- zděděný (dedovizeň) a nabytý majetek
- majetek mužské a ženské větve

Právní skutečnosti

- jednání
 - právem povolené právní úkony
 - právem nedovolené protiprávní činy
- skutečnosti, při nichž lidská vůle absentuje nebo není relevantní

Právní úkony

- formální a bezforemné
- jednostranné a dvoustranné
- lukrativní a onerózní
- inter vivos a mortis causa

Protiprávní úkony

- delikty proti osobě = násilné činy
- veřejnoprávní delikty (crimina) a soukromoprávní delikty (= 19. století)

Sankce

- a) za útoky proti osobám:
 - zpočátku krevní msta (neomezená, pak uplatňování principu odvěty)
 - výkupné (compositio, homagium)
- b) když stát stíhal porušení práva a pořádku jako takového:
 - pokuta (birsagium)
 - trest ztráty majetku (= alternativa k trestu smrti i samostatný trest)
 - trest smrti

Ad 2.

Rodinné právo

- s rozšířením křesťanství monogamní manželství
- rodinný nedíl

Příbuzenství a švagrovství

- pokrevní
 - mužské, též agnátské
 - ženské, též kognátské
 - určování stupně příbuzenství
- adopční
- duchovní
- + švagrovství (svokrovstvo)

Základní instituty manželského práva

- Zasnoubení

= vzájemný slib, že v budoucnosti uzavřou manželství

- Manželství

= trvalé a úplné společenství života mezi mužem a ženou

Manželské překážky

- absolutně vylučující
- relativně vylučující
- zakazující překážky

Zánik manželství

- smrt
- rozloučení (rozluka)

(rozvod od stolu a lože)